

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN VE DENETÇİLERİN ORTAKLARIN GENEL KURULLARDA SORDUKLARI SORULARI CEVAPLANDIRMAK MÜKELLEFİYETLERİ

(Belçika Hukuku Üzerine Bir İnceleme)

Prof. Dr. Akar ÖÇAL

1. Belçika Ticaret Kanununun (BTK) ticaret şirketlerine ilişkin IX. faslının «anonim şirketler»e ait 4. bölümünde yer alan ve 5 aralık 1984 tarihli kanunun 24. maddesiyle kanuna eklenen 70 ter maddesi (1) şu hükmü öngörmektedir: «Yöneticiler, raporlarına ilişkin olarak ya da gündemde yer alan hususlar hakkında ortaklarca kendilerine sorulan soruları cevaplandırır (I). Denetçiler (commissaires) raporlarına ilişkin olarak ortaklarca kendilerine sorulan sorulara cevap verirler (II)». Bu hükmün yürürlüğünden ön-

(*) Bu konuda bkz. *Les codes Larcier*, Edition 1985, Tome I, Droit civil, judiciaire et commercial, Bruxelles 1985; Complément 1987; Complément 1988; *Jacques't Kint*: Les sociétés anonymes, Guide pratique, Bruxelles 1975; *Jacques't Kint*: Les modifications apportées au droit des Sociétés Anonymes par la loi du 5 décembre 1984 (et par la loi du 21 février 1985), Bruxelles 1985; *Pierre Coppens*: Cours de droit commercial, Troisième volume, Louvain - La - Neuve, 1985; *Xavier Fossoul*: «Modifications apportées au régime juridique de la société anonyme par le projet 210/390», *Annales de droit de Liège*, 1983/4; *H. Olivier*: «Nouveau régime du contrôle et fonctions du commissaire», *Annales de droit de Liège*, 1985/1.

(1) *Les codes Larcier*, s. 343.

ce de, bazı yazarlar (2), «şirketin menfaati sükûtun muhafazasını gerektirmedikçe» yöneticilerin «ortaklarca kendilerine sorulan soruları cevaplamakla mükellef olduklarını» ifade etmekteydiler.

2. Bu hüküm hakkında açıklamaya geçmeden önce mukayeseli hukuka bir göz atmakta yarar vardır. Türk Ticaret Kanununda, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin, ortakların genel kurullarda sordukları soruları cevaplandırma mükellefiyetini açıkça düzenleyen bir hüküm yoktur. İsviçre hukukunda da durum böyledir. Fransız hukukuna gelince; 24 temmuz 1966 tarih ve 66-537 sayılı Ticaret Şirketleri Hakkındaki Kanun»un (3) 162. maddesine 1 mart 1984 gün ve 84-148 sayılı kanunla eklenen III. fıkrada (4), şu hüküm yer almaktadır: «**Birinci fıkrada öngörülen (5) iletilmeden itibaren, her ortak, duruma göre yönetim kurulunun ya da icra kurulunun (directoire) genel kurulda cevaplandırmakla mükellef olduğu yazılı soru sormak yetkisine sahiptir**» (6) (6a).

3. 70 ter. madde 387. sayılı tasarının (7) 121 ve 286. maddelerinde yer alan hükümlerden mülahemdir. Gerçekten 121/II. maddede şu hükme yer verilmişti: «**Genel kurulda aksine bir karar alınmadıkça, denetçiler, görevlerinin yerine getirilmesi konusunda kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırır**lar». 286. madde ise şöyle düzenlenmişti: «**Yönetim kurulu üyeleri ya da müdürler, genel kurulda aksine bir karar alınmadıkça, görevlerinin yerine getirilmesi,**

-
- (2) Resteau'dan naklen, Fossoul, s. 386. Ayrıca bkz. Kint, No. 179.
- (3) Code de commerce, Dalloz, Quatre-vingt-troisième édition, paris 1987-1988, s. 1184 vd.
- (4) Code., s. 1224.
- (5) Anlamada bütünlük sağlamak için atıfta bulunulan I. fıkraya ile II. fıkrayı bir araya almada yarar gördük: «Yönetim kurulu ya da icra kurulu, ortakların bilinçli olarak oylarını kullanmalarına ve yönetim ile şirketin işlerinin gidişatı hakkında isabetli bir karara ulaşmalarına imkân sağlayacak belgeleri duruma göre ya onlara göndermek ya da onların istifadesine âmâde bulundurmakla mükelleftir (I). Bu belgelerin mahiyeti ve onların gönderilme ya da ortakların istifadesine sunulma şartları kararname ile belirlenir (II)».
- (6) Bu hükümle ilgili olarak bkz. Philippe Merle: Droit Commercial, Sociétés Commerciales, Dalloz, Paris 1988, No. 476.
- (6a) Denetçilerin genel kurullarda hazır bulunma mükellefiyetine ilişkin bir incelememizde ortakların toplantılarda bilgi alma zorunluğuna temas etmiştik; bu konuda bkz. Akar Öçal: «Anonim Şirketlerde Denetçilerin Genel Kurullarda Hazır Bulunma Mükellefiyeti», Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C.XII, Sayı: 1, Ocak 1976, s. 400 vd.
- (7) Bu vesile ile Hükümetçe şirketler hukukuna ilişkin olarak Temsilciler Meclisine iki tasarı sunulduğunu; «büyük tasarı» ismi ile anılan ilk tasarının (No. 387) çok daha ayrıntılı ikincinin (No. 388) ise Avrupa Toplulukları Konseyi'nin ikinci direktifinin uygulanmasına yönelik olarak sınırlı biçimde hazırlanmış olduğunu belirtelim; bkz. Fossoul, s. 323 ve dipnot: 2 ve 3.

şirketin durumu ya da gündemde yer alan konular hakkında ortaklarca kendilerine sorulan soruları cevaplandırırılar» (8). Bu iki madde, sonradan iki değişikliğe uğramıştır; ilkinde (9) olağan genel kurullardaki cevap verme mükellefiyeti 79. madde, fevkalâde genel kurullardaki cevap verme mükellefiyeti ise 70 bis. madde olarak kaleme alınmış; ikincisinde ise Meclis özel komisyonu bunları tek maddeye indirmiştir (10) (11) (12). Kanun metni ile tasarı metinleri arasındaki en önemli fark, kanun metninde, genel kurula, sorulan soruları cevaplandırmama konusunda bir karar alma yetkisinin tanınmamış olmasıdır (13). Böyle bir yetkinin genel kurula verilmesi tehlikeli görülmüştür (14). Bugün için bir soruyu cevaplandırıp cevaplandırmamayı takdir yetkisi, 62/II. maddedeki sorumluluk esasına dayalı olarak, yönetim kurulu üyelerine aittir (15).

4. 70. ter. madde, cevap verme mükellefiyetinin uygulama alanını belirlemektedir. Yönetim kurulu üyeleri gündemde yer alan hususlara ve yönetim raporuna ilişkin sorulara cevap vermek zorunda olduğu halde; denetçiler denetim raporuna ilişkin soruları cevaplamakla mükelleftirler (16). 77. madde yönetim raporunun muhtevasını hayli genişlettiği için, yöneticilerin, açık olmayan bir gündem hazırlayarak, bazı soruları böylece bertaraf etmeyi düşünmesi, gerçekleşebilecek bir ihtimal olarak görünmemektedir (17).

5. Sorulan soruları cevaplandırmada esas sorun, ortakların geniş bir şekilde aydınlatılma hakkı ile şirketin iş sırları konusundaki meşrû hakkını uzlaştırmada yatmaktadır (18). Yöneticiler ve denetçiler, şirket menfaati haklı gösterdikçe, sorulan soruları cevaplandırmayabileceklerdir (19).

(8) Bkz. Fossoul, s. 386, dipnot: 164.

(9) Kint, No. 178.

(10) Kint, No. 179. Ayrıca bkz. Fossoul, s. 386.

(11) Kint, tek maddede düzenlemeyi isabetli bulmaktadır, No. 178.

(12) Yazarlar, bu türlü bir cevap verme mükellefiyetinin Avrupa Toplulukları Komisyonunun ikinci ve dördüncü direktifleri ile empoze edilmemiş olduğuna işaret etmektedirler; bkz. Fossoul, s. 386. Kint, No. 179.

(13) Kint, No. 180; ayrıca bkz. Fossoul, s. 386.

(14) Kint, No. 180.

(15) Fossoul, s. 386. Kint, No. 180. Denetçinin durumu ile ilgili olarak bkz. Olivier, s. 71.

(16) Fossoul, s. 387.

(17) Fossoul, s. 387.

(18) Kint, No. 180.

(19) Kint, No. 181.

6. Getirilen bu yeni hükmün yerinde olup olmadığı tartışmasına gelince; uygulamada suistimallerin görülmediğini ileri süren bazı yazarlar (20), bu hükmü tasvip etmemektedirler.

(20) Kint, No. 181.